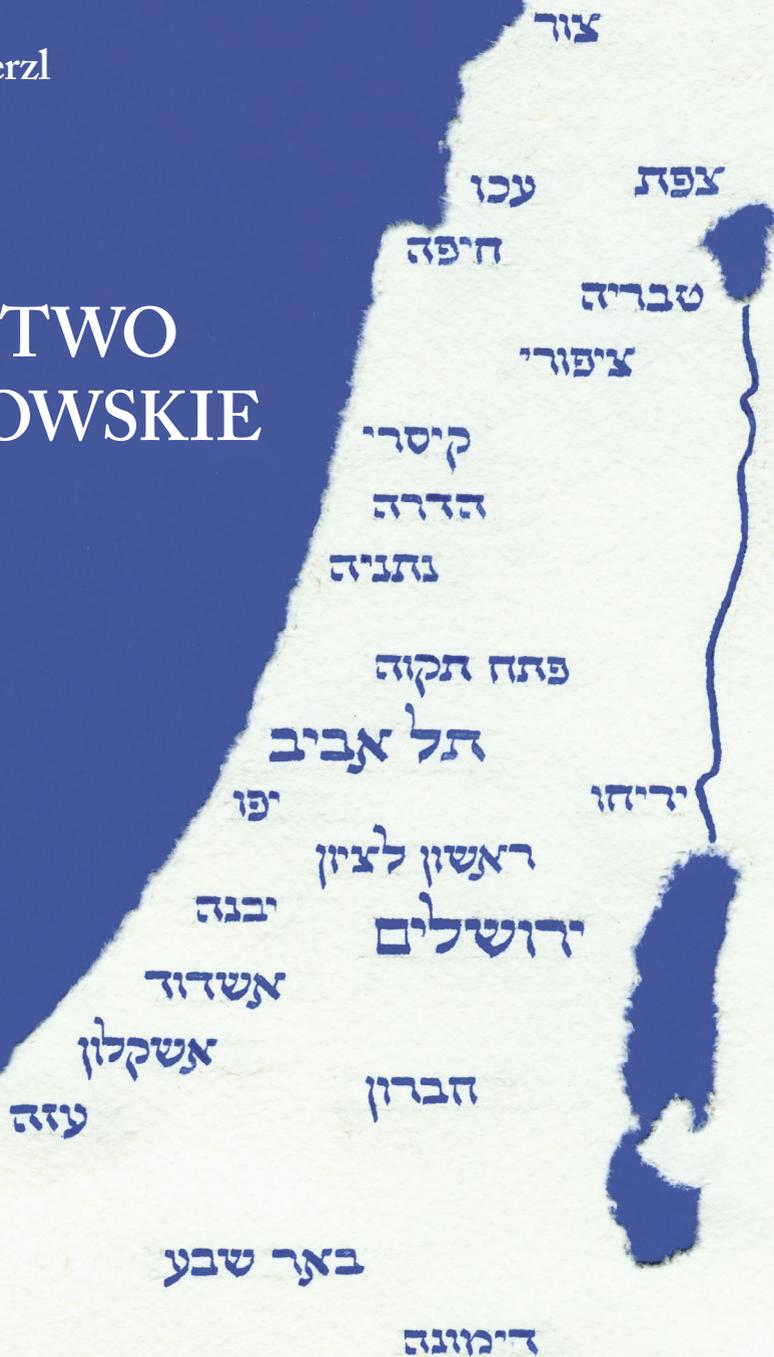

Teodor Herzl

PAŃSTWO ŻYDOWSKIE

PAŃSTWO ŻYDOWSKIE

TEODOR HERZL

PAŃSTWO ŻYDOWSKIE

*PRÓBA NOWOCZESNEGO ROZWIĄZANIA
KWESTII ŻYDOWSKIEJ*

AUSTERIA

Kraków • Budapeszt 2011

ISBN 978-83-61978-98-5

Wydawnictwo Austeria
Klezmerhojs sp. z o.o.
31-053 Kraków, ul. Szeroka 6
tel. (12) 411 12 45
austeria@austeria.eu
www.austeria.eu

BIOGRAFIA POLITYCZNA TEODORA HERZLA

Prawdopodobnie o żadnym innym przywódcy narodu żydowskiego nie wiemy tyle, ile o Teodorze Herzlu. Wśród następców i zwolenników postać ta szybko obrosła legendą. W oczywisty sposób legenda nie może jednak służyć jako jedyne źródło obiektywnego portretu Herzla. Inne źródło – dużo cenniejsze dla badaczy – to prowadzone przez niego „Dzienniki”. Liczą one bez mała dwa tysiące stron i zawierają niezwykle szczegółowy opis działań podejmowanych przez autora, a także wykładnię jego przemyśleń i planów.¹ Najważniejszym punktem wszelkich rozważań Herzla pozostaje idea zbudowania państwa żydowskiego, idea, która wypełniła jego drogę życiową aż do śmierci. W oparciu o obydwa te źródła można szczegółowo odtworzyć biografię twórcy syjonizmu, ukazując zarówno spektrum podejmowanych przez niego działań, jak

---

¹ W ostatnim czasie w wydawanym w Polsce czasopiśmie żydowskim „Midrasz” ukazało się tłumaczenie bardzo ciekawego artykułu na temat *Dzienników* autorstwa Shlomo Avineri pt. *Dzienniki Teodora Herzla jako Bildungsroman*, przeł. P. Paziński, zob.: *Midrasz*, wrzesień 2004, nr 9 (89), s. 10-17.

i duchową drogę, która doprowadziła go do idei zbudowania nowego społeczeństwa i państwa.

Teodor Herzl (Beniamin Ze'ev) urodził się w Budapeszcie 2 maja 1860 roku, w kamienicy przy ulicy Tabak Gasse, w żydowskiej dzielnicy Budapesztu, niedaleko wielkiej synagogi. Był jedynym synem dobrze sytuowanej rodziny o żydowskich korzeniach. Poza Herzlem rodzice wychowywali jeszcze starszą od niego o rok córkę Paulinę. Rodzina Herzlów niczym nie różniła się od tysięcy rodzin żydowskich należących do klasy średniej, które zamieszkiwały stolicę Węgier.

Jakub i Jeanette, rodzice Teodora, nie porzucili religii w sposób definitywny, ale nie wykazywali szczególnej aktywności w sprawach żydowskich. Nie dbali też o to, by przekazać tradycję dzieciom. Można nawet stwierdzić, że skłonni byli podążać drogą asymilacji – powszechną zresztą wówczas wśród lepiej sytuowanych warstw społeczności żydowskiej – i stopniowo odcinać się od swoich korzeni.

Jakub pochodził z chorwackiego Semlina, gdzie dzieje jego rodziny obejmowały kilka stuleci.² Ojciec Teodora stosunkowo wcześniej rozpoczął poważną działalność ekonomiczną, najpierw z pomocą swojego stryja Filipa Fleischela w Debreczynie, a później już samodzielnie, gdy w wieku 21 lat przeniósł się do Budapesztu.³ Prowadził tam dobrze prosperującą agencję handlową i transportową. W roku 1857 w wieku 22 lat poślubił Jeanette, córkę bogatego, poważanego i wpływowego kupca Wolfa Hermana Diamanta.

---

² Większość biografów doszukuje się sefardyjskich korzeni rodziny. Zob.: J. Zineman, *Historia Syjonizmu*, Kopenhaga 1979/80, s. 91; I. Cohen, *Theodor Herzl: Founder of political Zionism*, New York 1959, s. 19. Ten ostatni wspomina, że prawdopodobnie nazwisko Herzl jest niemieckim tłumaczeniem hebrajskiego słowa „leb”, tamże, s. 19, przyp. 2.